

TVOJA PRAVA NA ZAŠTITU I PODRŠKU –

Informativna brošura za osobe sa iskustvom trgovine ljudima

- Izloženi ste (ili ste bili izloženi) nasilju koje podrazumeva **seksualnu ili radnu eksploataciju, prisiljavaju Vas na brak, prisiljavaju Vas ili Vam nude da se bavite prostitucijom, prosjačenjem ili vršenjem krivičnih dela?**
- **Prevareni ste povodom uslova rada i boravka**, radite pod prisilom ili u teškim uslovima?
- **Poslodavac ili drugo lice zadržava celu ili veći deo Vaše zarade**, preti Vam i zastrašuje Vas?
- Poslodavac ili organizator puta i smeštaja, ili oni koji su Vas doveli u Srbiju ili neku drugu zemlju, su Vam **oduzeli pasoš i druga lična dokumenta?**
- **Ne možete slobodno da se krećete** ili vam je **kretanje ograničeno, zaključavaju vas ili kontrolišu, ucenjuju ili prete** da će učiniti nešto nažao Vama ili Vašoj porodici, ili nemate priliku da susretnete druge osobe osim onih kod kojih radite?
- **Oduzeli su Vam mobilni telefon, ne možete da razgovarate ili da se dopisujete sa porodicom i prijateljima** ili se komunikacija odvija pod nadzorom?
- **Primorani ste da vratite neočekivane i nemoguće dugove osobi** koja vas je dovela u situaciju eksploatacije (ponudila ili organizovala posao, koja Vas je dovela u Srbiju ili neku drugu zemlju)?

Ukoliko se pronalazite u nekoj od prethodnih situacija, postoji verovatnoća da ste žrtva trgovine ljudima i da treba da potražite pomoć. Trgovina ljudima je **ozbiljno krivično delo** i predstavlja jedan od najgrubljih vidova kršenja ljudskih prava. Iako su žrtve trgovine ljudima načešće žene i deca, to mogu biti i muškarci, transrodne osobe, itd.

Ako sumnjate da ste Vi ili da je neka druga osoba žrtva trgovine ljudima, imate pravo da javnom tužiocu ili policiji **podnesete krivičnu prijavu** (pismeno, usmeno ili drugim sredstvom), u kojoj ćete opisati Vaša saznanja o događajima i osobama koje su u tome učestvovala.

TRGOVINA LJUDIMA JE KRIVIČNO DELO I PODRAZUMEVA:

vrbovanje, prevoz, prebacivanje, predaju, prodaju, kupovinu, posredovanje u prodaji, skrivanje ili držanje drugog lica, uz primenu sile ili pretnje, dovodenjem u zabludu ili održavanje u

zabludi, zloupotrebom ovlašćenja, poverenja, odnosa zavisnosti, teških prilika drugog, zadržavanjem ličnih isprava ili davanjem ili primanjem novca ili druge koristi, u cilju eksploatacije njegovog/njenog rada, prinudnog rada, vršenja krivičnih dela, prostitucije ili druge vrste seksualne eksploatacije, prosjačenja, upotrebe u pornografske svrhe, uspostavljanja ropskog ili njemu sličnog odnosa, radi oduzimanja organa ili dela tela ili radi korišćenja u oružanim sukobima.

Moguće je da se osećate veoma uplašeno i bespomoćno, ali znajte da niste sami. **Mi Vas ohrabujemo da se javite.** Vi imate prava i izbor, a u ovoj brošuri možete saznati koja su Vaša prava i kako da ih ostvarite.

Projekat podržan od strane Vlade Sjedinjenih Američkih Država

Izrada ove brošure je u potpunosti finansirana od strane Kancelarije američkog Stejt departmenta za borbu protiv trgovine ljudima. Nalazi, mišljenja i zaključci izneti u ovoj brošuri predstavljaju stanovište autora i ne nužno Stejt departmenta SAD-a.

Supported by:
giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)

Prevod na romski, albanski, mađarski, rumunski, bugarski, makedonski, farski, francuski i urdu omogućen je uz podršku Regionalnog Projekta za prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima u zemljama na zapadnom Balkanu koji sprovodi Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) a finansira Nemačko Savezno Ministarstva za Ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

Kada se obratite za pomoć, imate sledeća prava i mogućnosti:

1. PRAVO NA INFORMISANJE

Najpre, imate pravo **da znate sa kim razgovarate** u državnom organu, instituciji ili organizaciji, kao i koja je njihova uloga i šta možete od njih da očekujete u vezi daljih postupaka. Možete odmah dobiti pisanu informaciju o Vašim pravima, dostupnim uslugama socijalne zaštite i podrške i kako da ih ostvarite, a tokom razgovora sa Vama može prisustvovati **osoba od poverenja**.

Imate pravo na **period oporavka i razmišljanja**, odnosno važno je **da znate da imate vremena da se odmorite i razmislite**, kao i da dobijete informacije u svakom kontaktu sa državnim organom, ustanovom ili organizacijom i u svakoj fazi postupka u kojima se nalazite.

Imate pravo da vas policija informiše i pruži savete neophodne za **zaštitu Vaše lične bezbednosti i imovine**. Takođe, imate pravo da od strane javnog tužilaštva i suda budete poučeni o pravima koja Vam pripadaju u krivičnom postupku.

U svim postupcima imate pravo na **upotrebu svog maternjeg jezika i da Vam se obezbedi prevodilac**.

2. PRAVO NA POVERLJIVOST I PRIVATNOST

Imate pravo da budete informisani o **pravu na poverljivost i privatnost**, o tome šta su lični podaci (npr. Vaše ime, pol, adresa, nacionalnost i dr.) i podaci o Vašem privatnom životu (ili privatnom životu Vama bliskih osoba).

Imate pravo da tražite da Vaši lični podaci ne budu dostupni javnosti i medijima bez Vaše saglasnosti, da se Vaši podaci štite i tretiraju poverljivo, kao i da date saglasnost (pristanak) da se Vaši podaci koriste ili ne koriste za pokretanje postupaka. Takođe, neke vaše podatke institucije i organizacije koje učestvuju u postupcima moraju da podela sa drugim institucijama (to se zove ograničenje poverljivosti), ali imate pravo da znate koji su to podaci i na koji način će biti korišćeni.

Možete svoj javnog tužioca ili suda zatražiti zaštitu svog privatnosti u krivičnom postupku.

Imate pravo žalbe u slučaju kršenja prava na poverljivost i privatnost Vaših podataka.

3. PRAVO NA UČEŠĆE U POSTUPCIMA I DONOŠENJU ODLUKA

Imate pravo da budete informisani o načinima na koje **možete da učestvujete u postupcima** (pred svim nadležnim državnim organima) i da **učestvujete u donošenju odluka**.

Imate pravo da učestvujete u **proceni** svog stanja i potreba, a to znači da ćete biti

pitani i da ste slobodni da se izjasnite kako procenjujete svoje stanje i potrebe u vezi sa zdravljem, finansijama, pribavljanjem dokumenata, smeštajem, obrazovanjem i obukom, zapošljavanjem i radom, ostvarivanjem kontakata sa porodicom i drugo. Ti podaci će biti uzeti u obzir pri **izradi i sprovođenju plana Vaše zaštite i podrške**. Vi ćete učestvovati i u oceni delotvornosti preduzetih mera iz plana zaštite i podrške.

4. PRAVO NA ZAŠTITU

Imate pravo da Vam se obezbede **mere zaštite**, ukoliko Vam preči opasnost od učinioca krivičnog dela ili drugih lica. Ako ste strani državljanin, imate pravo da Vam policija omogući **privremenu boravišnu dozvolu** na teritoriji Republike Srbije.

Pri javnim tužilaštvima i sudovima su osnovane Službe za pružanje podrške i pomoći svedocima i oštećenima (žrtvama). Ove službe Vam omogućavaju da dobijete informacije o **načinu svog učešća u krivičnom postupku** protiv učinioca krivičnog dela, načinu na koji se postavljaju pitanja pred sudom, pravnoj terminologiji, naplati troškova dolaska, naknadi štete i drugim pravnim informacijama u vezi sa Vašim svedočenjem.

U krivičnom postupku imate pravo da:

- učestvujete u svojstvu svedoka oštećenog (žrtve) i da tražite da Vam se od strane javnog tužioca ili suda odredi status posebno osetljivog svedoka (u kom slučaju postoji mogućnost da se organizuju saslušanja u posebnoj prostoriji - uz omogućeno praćenje zvuka i slike bez prisustva stranaka i učesnika krivičnog postupka),
- angažujete punomoćnika (advokata) ili da Vam se on postavi od strane javnog tužioca ili suda,
- razmatrate spise i razgledate predmete koji služe kao dokazi,
- prisustvujete pripremnom ročištu, glavnom pretresu i izvođenju dokaza,
- budete obavešteni o odbacivanju krivične prijave, obustavljanju istrage ili odustanku javnog tužioca od krivičnog gonjenja i protiv navedenih odluka podnesete prigovor,
- preuzmete krivično gonjenje i zastupate optužbu,
- budete obavešteni o ishodu postupka i da vam se dostavi pravnosnažna presuda, kao i da podnesete žalbu.

Imate pravo da u krivičnom postupku, od javnog tužioca ili suda, zahtevate dodelu statusa zaštićenog svedoka ukoliko je Vama ili vama bliskom licu ugrožen život, zdravlje ili sloboda.

Imate pravo da u krivičnom postupku, od javnog tužioca ili suda, zahtevate uključivanje u Program zaštite ukoliko je Vama ili Vama bliskom licu ugrožen život, zdravlje, fizički integritet, sloboda ili imovina. Program zaštite može se sprovesti pre, u toku i nakon pravnosnažnog okončanja krivičnog postupka, prema učesniku u krivičnom postupku i bliskim licima.

Za eventualne nezakonite aktivnosti koje ste učinili pod pretnjom ili prinudom (krivična dela i prekršaji poput prostitucije, krađe, prinudnog prosjačenja, nezakonitog prelaska granice, nezakonitog boravka u našoj zemlji, itd.), imate pravo da se od strane javnog tužioca i suda razmotri ispunjenost zakonskih uslova za Vaše nekažnjavanje.

5. PRAVO NA POMOĆ I PODRŠKU

U sigurnom okruženju, uz bezuslovno prihvatanje Vas kao osobe, bez obzira da li ste pristali na saradnju sa istražnim organima, uz mogućnost da informaciju i pomoć dobijete na svom jeziku (uključujući i znakovni) i da svim postupcima prisustvuje osoba od poverenja, imate pravo na:

- hitnu brigu o Vašim osnovnim potrebama (san, odmor, hrana, higijena, zdravlje, itd.),
- bezbedan smeštaj za Vas i Vašu decu,
- zdravstvenu pomoć (lečenje, nabavku lekova, itd.),
- pomoć psihologa ili socijalnog radnika, kako bi ste se oporavili, osnažili, sagledali svoju situaciju, razmislili o budućnosti i doneli samostalno odluke,
- podršku da nastavite školovanje i da se osposobite za posao,
- podršku i pomoć da se zaposlite i zadržite posao,
- podršku u školovanju Vaše dece,
- pomoć da ostvarite prava u socijalnoj zaštiti (kao što su novčana socijalna pomoć, jednokratna novčana pomoć, pomoć u robi, itd.),
- pravo na pravnu podršku (na primer, podršku u pribavljanju ličnih dokumenata),
- podršku u spajanju sa porodicom, kao i da zadržite kontakte sa porodicom i Vama značajnim osobama.

U postupku azila, kao žrtva trgovine ljudima ili pretpostavljena žrtva trgovine ljudima imate posebne garancije da će Vaša prava biti zaštićena i da će Vam se pružiti pomoć.

Ako ste migrant - strani državljanin, kao pretpostavljena žrtva trgovine ljudima imate pravo na privremeni boravak (dozvola boravka) do 3 meseca, a radi oporavka i razmišljanja šta ćete dalje učiniti. Ukoliko posle tog perioda odlučite da saradujete sa državnim organima, privremeni boravak (dozvola boravka) Vam se može odobriti do jedne godine.

Kao tražiocu azila ili migrantu pružice Vam se:

Ukoliko smatrate da ste imali iskustvo u vezi sa trgovinom ljudima, u nastavku se nalaze kontakti institucija i organizacija koje Vam mogu pružiti pomoć i podršku:

Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima:

- dežurni telefon: +381 63 610 590
- elektronska pošta: centar@centarzztlj.rs
- adresa: Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Sektor za socijalnu zaštitu, Centar za zaštitu žrtava trgovine ljudima, Beograd, Nemanjina br. 22-26.

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Direkcija policije, Uprava kriminalističke policije:

- telefon: 0800 100 388
- elektronska pošta: ukp@mup.gov.rs

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Direkcija policije, Kancelarija za koordinaciju aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima:

- telefoni: +381 11 3200 603 | +381 11 3200 685
- elektronska pošta: natco@mup.gov.rs

- pomoć u ostvarivanju prava na podnošenje zahteva za azil (za strane državljanje) i za odobrenje privremenog boravka, kao i pomoć u pribavljanju dokumenata,
- pomoć da se vratite u svoju zemlju.

6. PRAVO NA IZBOR USLUGA I PRUŽALACA USLUGA

Kada dobijete potpunu informaciju o svim uslugama i pružaocima usluga, imate pravo da **izaberete ili odbijete** uslugu ili pružaoca usluge. Takođe, imate pravo da se **predomislite, promenite** uslugu ili pružaoca kao i da **zatražite dodatne** usluge i pružaoce. Možete da učestvujete i u izboru statusa koji Vam najviše odgovara (na primer, privremeni boravak ili azil i slično).

7. PRAVO NA NAKNADU ŠTETE

Imate pravo na naknadu **materijalne i nematerijalne štete** u krivičnom postupku. Ovo pravo možete ostvariti ukoliko podnesete imovinskopravni zahtev za naknadu štete (koji mora biti opredeljen – na primer, tražićete određeni novčani iznos kao naknadu štete zbog pretrpljenog straha). Poželjno je da uz zahtev za naknadu štete predložite i dokaze (na primer, medicinski izveštaj), a možete tražiti i donošenje privremenih mera kojima će se obezbediti naplata naknade štete ukoliko Vam ona bude dosuđena odlukom suda u krivičnom postupku.

Vi **birate** da li ćete zahtev za naknadu štete podneti u krivičnom postupku, ili ćete tužbom pokrenuti parnični postupak za naknadu štete.

8. PRAVO NA PRITUŽBU I ŽALBU

Imate pravo da u postupku pred državnim organima, institucijama i organizacijama **podnosite pritužbu** na rad profesionalaca ukoliko ste nezadovoljni njihovim radom, kako biste bolje zaštitili i ostvarili Vaša prava. Takođe, imate pravo da **uložite žalbu** protiv odluka državnih organa, u skladu sa poukom koja je napisana u odluci.

Imate i pravo žalbe u slučaju kršenja prava na poverljivost i privatnost Vaših podataka.

Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije:

- telefon: +381 11 3129 585 | +381 64 8283 127
- elektronska pošta: kirs@kirs.gov.rs

Udruženje ASTRA:

- SOS telefon: +381 11 785 0000 | 0800 101201 (besplatni i dostupan non-stop)
- elektronska pošta: sos@astra.rs

Udruženje ATINA:

- telefon: +381 61 638 4071 (dostupan non-stop)
- elektronska pošta: office@atina.org.rs

Adresar ustanova i drugih pružalaca usluga socijalne zaštite: https://npm.rs/attachments/article/55/adresar_ustanova.pdf

Interaktivna mapa sa Adresarom organizacija, službi i institucija koje pružaju pomoć i podršku žrtvama krivičnih dela: <http://www.interaktivnamapa.rs>